

ΑΠΟ τὰ τελευταία στρατιωτικὰ γυμνάσια ἀποδείχτηκε ὁλοφάνερὰ πὺς ἂν καμιά μέρα ὁ στρατός μας ἀναγκαστῇ νὰ πολεμήσῃ, θάχει νὰ κάνει μὲ ἐνὸς ὄχτρου: μὲ τοὺς Βουλγάρους, νὰ ποῦμε, καὶ μὲ τὴν ἐπιμελητεία του. Κι ὁ δεύτερος ὁ χιτρός θάβῃ τρομερότερος ἀπὸ τὸν πρῶτον, ἀπὸ σὲ γυμνάσια ποὺ γινήκανε διδύρασκελιές τόπο δὲ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ἄφισαν τοὺς ἐφεδρὺς νὰ λιμάξουν τὸ ψωμί καὶ νὰ μὴν ἔχουν ποῦ νὰ κοιμηθῶνται τῇ νύχτᾳ.

Δὲ λειποταχτοῦνε μερικὸι ἀξιωματικοὶ μας τοῦ Οἰκονομικοῦ νὰ πάνε στὸ Βουλγαρικὸ στρατὸ καὶ νὰν τὰ καταφέρουν νὰ καταταχτοῦνε σ' αὐτόν, παίρνοντας ἀπάνου τοὺς τίς φροντίδες ποῦχουν σήμερα στὸν Ἑλληνικὸ στρατό;

Μεγαλύτερη δούλεψη καὶ συντραμὴ ἀπὸ αὐτὴν δὲν μπορούμε νὰ προσφέρουμε γιὰ τὴν ὥρᾳ στοὺς φίλους μας τοὺς Τούρκους.

ΠΙΟ δίκαια θὰ φερνότανε ὁ Διάδοχος ἂν, ἀντὶ νὰ κατηγορήσῃ γιὰ ἀφιλόξενους τοὺς Μενιδιάτες καὶ τοὺς ἄλλους χωριάτες τῆς Ἀττικῆς, χτυποῦσε κατακέφαλα μὲ ἔργα καὶ μὲ λόγια τὴν περιφρημὴ αὐτὴ ἐπιμελητεία ποὺ ἀποδείχτηκε ἀμελέστατη.

Γιατὶ νὰν τὰ ζητάμε ὅλα ἀπὸ τοὺς χωριάτες, ποῦ τὸ κάτου κάτου τοὺς συνειθίσταμε νὰ θαρροῦνε γιὰ μεγάλο ὄχτρό τους τὸ Κράτος, ποῦ τοὺς ξαπολύει καθμερὴν καταπάνου τους τοὺς χωροφύλακες, εἰσπράχτορες καὶ λοιποὺς κοτοφγάδες του;

Οἱ ἐφεδρὺς ζητήσινε ἀπὸ τοὺς χωριάτες κοράκι. Μὰ μόνη τῇ λέξει νὰκούσῃ ὁ χωριάτης τὸν πιάνει σύγκρυο καὶ διπλαμπαρώνει τὴν πόρτα του.

Σοῦ λένε, ἔπρεπε οἱ Μενιδιάτες ἀπὸ πατριωτισμὸ κτλ. Μὰ ποῦ ἄλλου τὴν εἶδαν τὴν πατρίδα παρὰ στὸ χωροφύλακα, στὸν εἰσπράχτορα καὶ στὸν Βουλευτὴν— σὲ τρία δηλ. κομμάσια ποῦ σὲ κάνουν νὰ σιγαίνῃσαι ἀκόμα καὶ τῇ λέξει πατρίδα;

ΕΔΡΑΣΕ τρομερὰ στὴν ἐκδρομὴ τῆς Πόλης ὁ κ. Παπαμιχαλόπουλος, καθὼς μαθαίνουμε μὲ χαρὰ καὶ τὸ γράφουμε μ' ἐθνικὴ περηφάνεια. Ἐβγαλε ἀμέτρητους λόγους, ἤπιε ἀμέτρητα σεμπέτια, κάπνισε ἀμέτρητα οὐγκρέτα, ἔκαμε ἀμέτρητους τεμενοδες... καὶ ἡ Πόλι δική μας.

Καὶ πετώντας τὸ σκούφο μας στὸν ἄερα, τραγουδαμε στὴν ὑγείᾳ του μὴ ἀστροφῇ ἀπὸ κάπιο τραγουδάκι ποῦ τυπώθηκε τὴν περασμένη Τετάρτῃ στὴν «Ἀκρόπολιν».

Μ' ἓνα ἄλλο ταξιδάκι

θὰ νὰ πάρω καὶ τὴ Θράκη,

καὶ ἂν πάω στὴ Γαλλία,

πάει κ' ἡ Μικρὰ Ἀσία!

μὴ φύγουμε! Ἄν εἰσὺνε σύ, Γιάννη μου, θάλεγε στίς τέσσερες καὶ θὰ τῶφες στίς ἑπτὰ... ψέματα;

— Θαρρῶ δὲ σὲ τόκανα πολλές φορές...

— Ὅχι παιδί μου!... Ποῦ καὶ ποῦ!

— Καθὼς βλέπω, κυρά μου, εἰπ' ὁ Θόδωρος, δὲ θὰ φύγουμε οὔτε στίς πέντε κι ἔδικα τῶφρα τὰ μᾶζι στίς τέσσερες...

— Βρὲ παιδί μου, μπορούσαμε νὰ φύγουμε μὲ τέτοια ζέστη; ἂν ἂν εἶναι νὰ κάνουμε διασκέδαση μὲ βαλάντωμα, δὲν κάθουμαι καλῆτερα στὸ σπιτάκι μου;

— Ἐτσι χτές ἀποφασίσαμε, ἔτσι τόκανα!

— Δὲ φταῖς ἐσύ, παιδί μου, οὔτε γώ! Καθαρὰ σὰς τῶπα δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ φύγουμε στίς τέσσερες! Τὸν πιάνουνε τὸ Γιάννη μου οἱ νευρικές φούριες καὶ λέει ὅ,τι θέλει...

— Σὰς φέρνω ἓνα καφέ θερικιλίτικο, τεφαρίκι: πρᾶμα! εἰπ' ἡ Μαριὼ χαμογελασμένη, φέρνοντας τὸ δίσκο μὲ τοὺς κερπίδες,

— Τί ἄκουα μέσα, Μαριὼ μου; Θένε νὰ σοῦ σφάξουν τὴν κοτούλα σου;

— Εἶδες ἀδικία, κυρά Σεβαστή μ'; κι ὁ γιόκας ἀπὸ δῶ δὲ μ' τὴ λυπήθηκε, τὴν κακομοίρα, μόν' μὲ γελοῦσε!

ΑΣ' ΤΑ ΤΩΡΑ!

1

Τί μ' ἐρωτᾷς τὰ βάσανα πῶς περάσει,
Γιὰ σὸν γιατρόν ποῦ τὴν ἐγχείρησιν ἐτοιμάζει
Τὴν ἀντοχή μου τὸ ματάκι σου ἐξετάζει;
Βάρα γερά! Ὁ, τι σπάση μέσα μου θὰ σπάσῃ.

2

Τί μ' ἐρωτᾷς τὰ βάσανα πῶς περάσει,
Ἀπὸ τὸ νέο τὸ βάσανο μ' ἀποτελεῖται;
Κέρα σὴ μέθυση καρδιά μου νὰ ξεράσῃ
Κ' ἡ γλώσσα μου ἡ τραβιλή ἄς μὴν πῇ ποτὲ πιά:

«σώνει!»

ΒΑΣΗ—ΛΑΚΗΣ

Η ΕΛΛΑΣ ΚΑΙ Ο ΚΟΙΝΩΝΙΣΜΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἀπὸ τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ Εἰκοσίου συντελεῖται ἀδιάκοπα, γοργὰ μάλιστα, ἡ ἐνοποίηση τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, ἡ ὁποία συγκλύσασα ὑπὸ τὸν κάματον τῶν αἰώνων καὶ ἐξαγνισθεῖσα διὰ μακρῶν δουλειῶν, διεκδικεῖ σήμερα πάλιν εἰς τὸν κόσμον τὴ θέσιν δρώσης κοινωνίας. Ἡ ἱστορία, ὅσον ἀχανὲς καὶ ἂν εἴναι, δὲ μᾶς παρέχει δυστυχῶς— ἡ καὶ εὐτυχῶς— βάσεις ἐπαρκεῖς πρὸς συναγωγὴν νόμων ἀσφαλῶν τῆς γενέσεως, τοῦ βίου καὶ τοῦ θανάτου τῶν λαῶν. Γι' αὐτὸ καὶ μένει ἀκόμα ἄλυτο εἰς τὴν κοινωνιολογίαν τὸ ζήτημα ἂν ἡ κοινωνία ὑπόκειται, ὅπως καὶ τὰ μέλη τῆς, εἰς τοὺς βιολογικοὺς νόμους τῆς γενέσεως, τοῦ δι' ἐξελίξεως βίου, καὶ τοῦ θανάτου, ἢ ἂν ἰδιόρρυθμον ἀποτελεῖ ὄργανισμὸν (1). Ἐμεῖς παρατηροῦμε μόνον ὅτι τὴν ὑπαρξὴν τοῦ κοινωνικοῦ ὄργανισμοῦ διακρίνει ἀπὸ τὴν ὑπαρξὴν τοῦ βιολογικοῦ κάποια συνεκτικὴ συνείδησις, ποὺ εἶναι καὶ τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἠθικοῦ ἀπαραίτητο στήριγμα.

Συγκεκριμένως ὅμως τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς ἡ ἐξελίξις εἶναι σαφὴς καὶ εὐκολονόητος. Μετὰ τοὺς νικηφόρους ἀγῶνας κατὰ τῶν λαῶν τῆς Μικρῆς Ἀσίας, ἡ Ἑλλὰς λαβαίνει μονομιάς πλήρη συνείδησιν τῶν δυνάμεων τῆς καὶ δημιουργεῖ μὲ θαυμαστὴ γοργότητά τὸν πολὺμόρφον ἐκείνον πο-

1) Βλ. Schaffle, «Abriss der Soziologie», 1906, σελ. 10 κέξ.

λιτισμὸν, ποὺ ἀπαρτίζει τὴν πολυτιμώτερη τοῦ γένους μας παρακαταθήκη. Ἀλλὰ τὴν ἀκμὴ τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν παρακολουθοῦν πάντοτε ἡ πολυτέλεια καὶ ὁ ῥαθυμὸς βίος, ποὺ εἶναι τῆς κοινωνικῆς ἀκολασίας καὶ διαφθορᾶς αἰτίαι. Καὶ ἔτσι βλέπουμε εἰς τὴν Ἑλλάδα τοῦ Ἀριστοτέλη φανερὰ συμπτώματα κοινωνικῆς καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἐθνικῆς καταπτώσεως: νόσον τῶν πόλεων ἐν τῷ πολιτεύεσθαι δωροδοκούντων καὶ διαφθειρομένων ἐπὶ χρήμασι... καθ' ἡμέραν ρεφτώνων καὶ σχολῶν... πολλὴν καὶ ἄκαιρον ρεθυρίαν... ἐγωισμόν... ἀπώλειαν τῆς ἐλευθερίας παρὰ τοῖς πλήθεσιν» (2). Αὐτὴ ἡ χαλαρὰ κατάστασις ἐπέτρεψε στὸν Φίλιππον νὰ ἐγκαθιδρύσῃ στὴν Ἑλλάδα τὴ μακεδονικὴ ἡγεμονία κ' ἐπροκάλεσε κατόπιν τὸν ρωμαϊκὸ ζυγόν. Μὲ τὴν ρωμαϊκὴν κατάκτησιν ἔγινε χωρὶς ἀμφιβολία μετὰγγις τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλὰ καὶ προαγωγὴ του, ἂν καὶ πολλοὺς αἰῶνες ἀργότερα.

Σχεδὸν τετρακόσια χρόνια ἡ Ἑλλὰς, ὡς δρώσα κοινωνία, ζῇ βίον ἀφανοῦς ρωμαϊκῆς ἐπικράτειας ἀλλὰ μὲ τὸν καιρὸν κατακτᾷ τὸν κατακτητὴν, ἕως τοῦ 324 μ. Χ. κατακτᾷ καὶ τὸ θρόνον τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους. Τὸ κράτος ὅμως αὐτὸ τοῦ Κωνσταντίνου δὲν εἶναι τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἀναγέννησις. Ἡ τέχνη, ἡ ποίησις, ἡ φιλοσοφία, ἡ ἀγάπη τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας, ἡ βαθεῖα ἐπίδρασις τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἐπὶ τῶν τυχῶν τῆς ἀνθρωπότητος, ὅλα αὐτὰ ἐσθύστηκαν μὲ τὴν ἥττα τῆς ἀρχαϊκῆς δημοσπονδίας. Ὅπως ὀρθὰ λέγει ἓνας Κερκυραῖος σοφός, τὸ πρωτότυπον ἑλληνικὸ πνεῦμα εἶχε συναπεθάνει μὲ τὸν Θεόκριτον (3). Καὶ ἐνῶ ἡ ἀρχαία Ἑλλὰς ἔθυσεν εἰς τὸν θεὸν τῆς Ἀνάγκης, εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν λατρεύεται ὁ θεὸς τοῦ ἐλέους καὶ τῆς ἀγάπης.

Ἀλλ' ἂν εἰς τὴν Κ' πόλιν δὲν ἀνευρίσκουμε τὰς ἐνδόξους ἀναμνήσεις τῆς κλασικῆς Ἑλλάδος, χρωστοῦμε ὅμως εἰς αὐτὴν ἑλλήν πολύτιμη κληρονομία, τὴν ἰδέαν τῆς εὐρείας ἐθνικότητος, τῆς μεγάλης πατρίδος, ποὺ εἶναι γέννημα καὶ θρέμμα τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Τὸ βυζαντινὸν κράτος, ποὺ ποτὲ δὲν εἶδε ἐξέλιξιν ὑπόστασιν, σπαρασσόμενο ἀπὸ ἐσωτερικὰς διενέξεις, διαρκῶς διαιρούμενον καὶ πάλιν ἐνούμενον, ἔσυρε τέλος ἐναντίον τοῦ τῆς ἐπιθέσεως τῶν γειτόνων λαῶν. Ἐπειτ' ἀπὸ τὴν ἐφήμερην εὐημερίαν ποῦ τοῦ

2) Διμοσθένης περὶ τοῦ στεφάνου 45.

3) Ὁ Ἰάκωβος Πολυλάς, στὴ μελέτη του «Διονύσιος Σολωμός», III.

— Δὲν εἶχα τότε κέφι, καὶ μὲν Μαριὼ, νὰν τὴν κλάψω!... Γώρα ὅμως σπαθὶ καὶ μαχαίρι γίνουμαι, νὰ μὴν πάθ' οὔτε τὸ πτερό της! Νά!

— Πές τῆς μάννας σου, κόρη μου, νάρθῃ...

— Ἐρεῖς—εἰπ' ἡ κυρία Σεβαστή σὰν ἐφυγ' ἡ Μαριὼ θάμα εἶναι ἡ καλοσύνη κ' ἡ φυσικὴ εὐγένεια αὐτοῦ τοῦ κοριτσιοῦ. Ὅλοι τοῦτ' οἱ χωριάτες τὰ χτυπᾶνε τὰ ζᾶ τους καὶ τὰ κακομεταχειρίζονται: τὸ σφάξιμο δὲν τῶχουνε γιὰ τίποτες, ἔτσι, λένε, τῶδωτε ὁ Θεὸς νὰ σφάξωμε τὰ ζωντανὰ γιὰ νὰ ζῶμε· ἡ κοπέλλ' αὐτὴ ξεχωρίζεται μέσα σ' ὅλους, λές κ' εἶναι καμιά βασιλοπούλα τοῦ παραμυθιοῦ, ποῦ ἔπεσε νὰ γενῇ βοσκοπούλα! Τῆνε βλέπεις καὶ στήνει καυγὰ σὰ χτυπήσῃ κανέναν τὸ σκυλί της ἢ τὸ γαϊδάρο· μεγάλη φασχρία γίνεται σὰ ζητήσουνε νὰ σφάξουν κότα καὶ βάνει ὅλα της τὰ δυνατὰ νὰ τὸ μπόδισῃ: σὰ δὲν τὸ κατορθώσῃ, φεύγει μακριὰ νὰ μὴ δῇ τίποτα! Δὲν εἶναι παράξενα τέτοια αἰσθήματα γιὰ μὴ χωρική;

Ὁ Γιάννης κοίταξε καλὰ καλὰ τὴ μάννα του, χαμογελασμένος, γεμάτος καμάρι, ποῦ παινέθανε τὴ φιλενάδα του, κι ὅσο τὸν ἔβλεπε ὁ Θόδωρος θυμότανε τὰ λόγια τοῦ γιατροῦ, ποῦ κρινε πάντα ψυχρὰ τὰ πράγματα: Πῶς δὲ φοβότανε καὶν' ἡ μάννα, ζυ-

πνὴ γυνίκα καὶ φρόνιμη, νὰ μὴ βλάψουν τὸ παιδί της τέτοια παυνέματα; Δὲν μπορούσε, τάχα, νὰ σηκωθῇ μὴ μὲρα νὰν τῆς πῇ: «μάννα ξελογιστήκα! Εἴτανε χωριάτισσα, μ' ἡ γλυκιά σὰν τὸ μέλι, καλὴ σὰν Παναγιὰ, βγενικὴ σὰ βασιλοπούλα: μοναχὴ σου δὲν τῶλεγε, μανούλα μου; ἂν τὸ Θεὸ εἴτανε νὰ τὴν πῇς νύφη! Σὰ δὲν τὴν πῇ, πεθαίνω, μάννα μου!... Κ' ἡ μάννα τότε θὰ φανῇ ζυπνὴ καὶ φρόνιμη... δὲ θὰ πῇ τὸ νάι, γιατί θὰ βλέπῃ τὴ βασιλοπούλα... κορυκοῦσάγια!... Ἀπ' τίς τσέψες αὐτῆς τότε ξέσπασ' ἡ φωνάρα τῆς Σταθίνης.

Ρεζιλ' θὰ γενοῦμε, μὲ τὸ βρωμοπούλι, πα- νάθεμα τὰ μυαλά σ' νά!

Δὲ μοῦ λές, κυρά Σταθίνη, γιατί θές νὰ σφάξῃς τὴν κότα τῆς Μαρίας;

— Γιατὶ ἐμὲ δὲ γεννάει, ἐμ γρουτούζα εἶναι! Πδάει, κερά Σεβαστή μ' τίς κότες καὶ λαλάει σὰν πετεινάρ'!

— Γι' αὐτό; ἂν εἶναι κοῦκα, καὶ μὲν, νὰ σφάξῃς τέτοια κότα, κοῦκα κι ἔδικα!

— Μπράβο, κυρά Σεβαστή μ', μπράβο!—φώ- ναζ' ἡ Μαριὼ, χτυπώντας τὰ παλαμάκια...

— Γώ νὰ σοῦ πῶ, κερά Σταθίνη, τί νὰ κῆ- νης... νὰ σφάξῃς ὅλες τίς ἄλλες κότες σου γιὰ νὰ